

มติใหม่ในชั้นเรียนเปลี่ยนเป็น ผลงานทางวิชาการ

วิเชียร กุสุวรรณ*

เมื่อวันที่ 18 ธันวาคม พ.ศ. 2536 ที่ผ่านมามาประเทศไทยก้าวเข้าสู่ยุคแห่งการสื่อสารข้อมูล จากการส่งดาวเทียม 'ไทยคม' ขึ้นสู่อวกาศ ซึ่งสามารถให้ประโยชน์อย่างมหาศาล ในด้านการสื่อสารภายในประเทศ และรวมทั้งประเทศเพื่อนบ้านใกล้เคียง เช่น เกาหลี ญี่ปุ่น ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย ลาว เขมร และประเทศแถบเอเชีย-แปซิฟิก แต่ถ้ามองไปในประเทศใกล้เคียงกับประเทศไทยแล้ว จะพบว่าที่ดาวเทียมที่ลอยอยู่เหนือท้องฟ้าแถบนี้ อย่างน้อย ก็ 3 ดวง คือ ดาวเทียมปลาป้า ของอินโดนีเซีย ดาวเทียมเอเชียแอสท และอินเทลแซทของฮ่องกง

สิ่งเหล่านี้ได้ชี้ให้เห็นว่า ในโลกปัจจุบันการสื่อสารผ่านดาวเทียมมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาประเทศไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ตลอดจนด้าน การศึกษา และ วัฒนธรรมทำให้ผู้คนในประเทศหันต่อเหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงต่างๆ ได้ทั่วโลก ดังคำกล่าวของ ดร. สีปพนนท์ เกตุทัต ในการบรรยายเรื่อง 'แนวโน้มการจัดการศึกษากับการพัฒนาประเทศ' ไว้ว่า

'ผู้ใดครองเทคโนโลยี ผู้นั้นครองโลก'

เมื่อพิจารณาปัจจัยสำคัญพื้นฐานพบว่า การศึกษา ที่ได้วางรากฐานไว้ในอดีตได้มีส่วนสำคัญอย่างยิ่ง สำหรับการมีวันนี้ (18 ธันวาคม) ดังนั้นพอสรุปได้ว่า การศึกษาเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนาคนให้มีความรู้ และทักษะในด้านต่าง ๆ สามารถนำไปพัฒนาตนเอง พัฒนาสังคม และประเทศชาติต่อไป

การพัฒนา การศึกษา เพื่อเป็นพื้นฐานในการพัฒนาประเทศนั้นต้องสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ดังที่ มล.ปิ่น มาลากุล ได้กล่าวถึง ความจำเป็นในการปฏิรูปการศึกษา ไว้เมื่อ พ.ศ. 2518 ว่า

'การศึกษา เป็นเครื่องมืออันสำคัญที่สุดในการพัฒนาประเทศ
ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และ
วัฒนธรรม เพราะการพัฒนาในด้านต่างๆ ดังกล่าวต้องอาศัยกำลัง
คนเป็นปัจจัยสำคัญ และกำลังคนจะมีประสิทธิภาพเพียงใดย่อม
ขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพในการจัด การศึกษา'

เมื่อปี พ.ศ. 2533 กระทรวงศึกษาธิการโดยกรมวิชาการได้ปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร และประกาศใช้ทั้งหลักสูตรประถมศึกษา มัธยมศึกษา เรียกว่าฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 ตั้งแต่ปีการศึกษา 2534 เป็นต้นมา ซึ่งความคาดหวังของหลักสูตรต้องการที่จะเน้นการปลูกฝังให้ผู้เรียนมีนิสัยในการปฏิบัติ โดยผ่านการคิดอย่างเป็นระบบ มีการวางแผน มีการตรวจสอบ และปรับปรุงการปฏิบัติให้ดีขึ้นอยู่เสมอ และสุดท้ายเมื่อออกจากโรงเรียนไปแล้ว ก็จะได้สิ่งที่เป็น ตะกอนความคิด และนิสัยที่ฝังมือออกไป

ดร. โกวิท ประวาลพุกษ์ ได้กล่าวถึงการจัดการศึกษาตามแนวหลักสูตรฉบับปรับปรุง ในหนังสือ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์สำหรับอนาคต ไว้ว่า

‘เมื่อผู้เรียนพ้นจากโรงเรียน และพ้นจากสมัยปัจจุบัน
ไปแล้วก็ยังคงนำความรู้ที่เป็นระบบการคิดนำไปใช้ได้
เสมอ ดังนั้นคุณภาพของทรัพยากรมนุษย์จึงกำหนด
เป็น 3 ประการ คือ

1. คิดอย่างมีวิจารณญาณอย่างเป็นระบบ
2. วางแผนอย่างมียุทธศาสตร์
3. ปรับได้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง

เมื่อถึงประเด็นนี้ ก็ย้อนถามว่า อะไรเล่าจะเป็นหนทางนำไปสู่เป้าหมายดังกล่าว คำตอบที่เหมาะสมที่สุดคือ เทคนิคและวิธีการในการสอนของครู ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการปรับปรุงให้สอดคล้องกับหลักการดังกล่าว

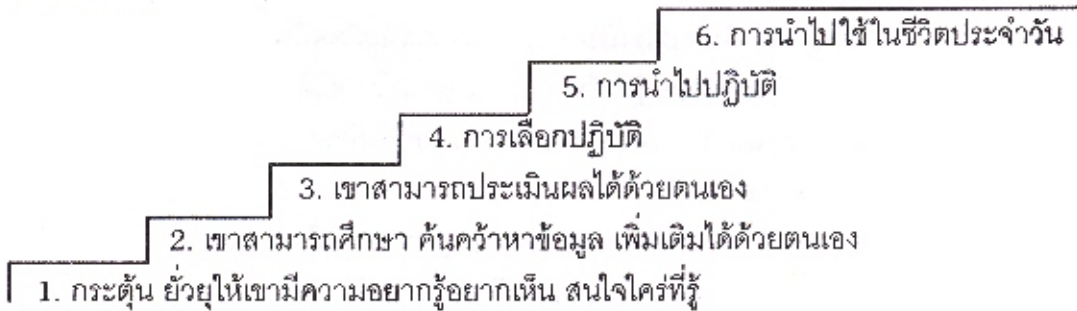
ดังนั้นเพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพทั้ง 3 ประการ ครูจึงต้องพัฒนาขั้นตอนในการสอน ให้เป็นกระบวนการ เพื่อฝึกให้ผู้เรียนปฏิบัติจนเป็นนิสัยที่เรียกว่า ทักษะกระบวนการจัดการสอนที่จะให้เป็นกระบวนการนั้น กรมวิชาการ ได้จัดลำดับไว้ 9 ขั้นตอน คือ

1. ให้ผู้เรียนตระหนักในปัญหาและความจำเป็น
2. มีการคิดวิเคราะห์หรืออย่างรอบคอบมีวิจารณญาณเป็นระบบ
3. สามารถหาทางเลือกได้อย่างหลากหลาย
4. ประเมินและเลือกทางได้อย่างเหมาะสม
5. สามารถกำหนดขั้นตอนและลำดับได้อย่างชัดเจน
6. นำไปปฏิบัติได้อย่างมีความซื่อสัตย์
7. สามารถประเมินผลระหว่างปฏิบัติด้วยตนเอง
8. นำไปปรับปรุงระหว่างปฏิบัติงานด้วยตนเอง และ
9. ซึ่ซมต่อผลที่เกิดขึ้น

แล้วครูจะประยุกต์การสอนให้เป็นกระบวนการ ได้อย่างไร...การเลือกใช้กระบวนการ นับว่ามีปัญหาสำหรับครูอยู่ไม่น้อยเลยทีเดียว สาเหตุสำคัญที่พบมากได้แก่ ครู เห็นว่าถ้าหากสอนตามกระบวนการอยู่ จะไม่สามารถสอนเนื้อหาที่มีอยู่ให้จบได้ตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ อีกประการหนึ่งคือ ครูเห็นว่าเด็กยังเล็กอยู่ไม่สามารถที่จะทำกิจกรรมตามที่ กำหนดได้ เช่น ให้ไปศึกษา ค้นคว้า ปฏิบัติงาน เขียนรายงาน จัดนิทรรศการอะไรเหล่านี้ได้

แต่อันที่จริงแล้วเมื่อครูสอนจบหลักสูตร ไม่ว่าจะป็นวิชาใดก็ตาม เด็กทุกคนจะได้กระบวนการคิด การปฏิบัติตักตะกอนไปอย่างเป็นระบบ

ตัวอย่างเช่น ครูสอนให้เขาเกิดความตระหนักในเรื่องใดเรื่องหนึ่งแล้ว เขาจะได้สิ่งต่างเหล่านี้ไป

ในกระบวนการสอนของครู จัดการให้นักเรียนได้เรียนรู้ตามความแตกต่างระหว่างบุคคล เขาเหล่านั้นสามารถที่จะถึงเป้าหมายกันได้ทุกคน ผลการสอนที่ครูช่วยเหลือส่งเสริมให้นักเรียนได้คิดเป็น ทำได้ ตามที่หลักสูตรกำหนด สิ่งเหล่านี้คือผลการสอนที่น่าภาคภูมิใจ ครูก็รวบรวมเอกสารหลักฐานต่างๆ นำมาเขียนรายงานเป็นผลงานทางวิชาการ เสนอข้อกำหนดตำแหน่งให้สูงขึ้น ในฐานะผู้เชี่ยวชาญการสอนในสาขาวิชาที่รับผิดชอบ

การเตรียมการรายงานผลงานทางวิชาการ

การรายงานผลงานทางวิชาการนั้น ผู้รายงานต้องรายงานอย่างเป็นระบบ ซึ่งแนวทางที่นำมาใช้นั้นควรอิงรูปแบบการวิจัย แต่ผู้รายงานใช้ชื่อ หัวเรื่องเป็น การรายงานผลการพัฒนาการสอนนักเรียน ตัวอย่าง เช่น รายงานผลการพัฒนาทักษะการเขียน โดยใช้บทเรียนสำเร็จรูปนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ปีการศึกษา 2536 เป็นต้น

รูปแบบการรายงาน โดยทั่วไปจะแบ่งเป็น 5 บทดังนี้

บทที่ 1 บทนำ

ผู้รายงานกล่าวถึงความเป็นมา ตามลำดับดังนี้

1) กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของหลักสูตร เป้าหมายในการสอนในรายวิชา
ที่สอน

- 2) กล่าวถึงข้อมูลพื้นฐานในการสอน
- 3) กล่าวถึงสภาพปัญหาการเรียนการสอนที่ประสบอยู่

วัตถุประสงค์

- 1) กล่าวถึงผลที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับนักเรียน เช่น มีความรู้เพิ่มขึ้น มีเจตคติที่ดีขึ้น มีทักษะเพิ่มขึ้น
- 2) กล่าวถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นภายหลังการใช้นวัตกรรมนั้น

กล่าวถึงคำศัพท์เฉพาะที่สำคัญๆ เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจตรงกัน
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

บทที่ 2 แนวทางในการแก้ปัญหา

- 1) กล่าวถึงความหมาย แนวคิด หลักการเกี่ยวกับนวัตกรรมที่นำมาใช้ในการแก้ปัญหา
- 2) กล่าวถึงบทความหรือผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ นวัตกรรม ที่เลือกมาใช้ในการแก้ปัญหา
- 3) สรุปแนวคิดที่ต้องตัดสินใจดำเนินการทำ นวัตกรรมนั้น

บทที่ 3 การดำเนินการ

ในบทนี้นับเป็นหัวใจของการรายงาน ดังนั้นผู้รายงานจะต้องกล่าวให้ชัดเจนว่า ได้เริ่มต้นดำเนินการอย่างไร และสิ้นสุดอย่างไร เช่น การรายงานการใช้การเรียนสำเร็จรูป

- 1) ขั้นตอนเตรียมการ
 - ศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาในการสอน
 - ศึกษาหลักสูตร เนื้อหา
 - ศึกษาลักษณะของบทเรียนสำเร็จรูป
 - วิธีการจัดทำบทเรียนสำเร็จรูป
 - องค์ประกอบของบทเรียนสำเร็จรูป
- 2) ขั้นตอนดำเนินการ
 - ขั้นตอนทดลอง
 - การกำหนดกลุ่มตัวอย่าง
 - การดำเนินการทดลอง
 - การรวบรวมข้อมูล
 - การวิเคราะห์ข้อมูล

- การปรับปรุงแก้ไข
- ขั้นตอนการ
- ดำเนินการในการสอน โดยใช้ บทเรียนสำเร็จรูป ที่ได้รับการปรับปรุงแล้ว
- ประเมินผลก่อน-หลังการเรียนโดยการนำ บทเรียนสำเร็จรูป ไปใช้
- การวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้
ขั้นเผยแพร่
- เมื่อ บทเรียนสำเร็จรูป ใช้ได้ผลแน่นอนแล้ว ผู้รายงานได้เผยแพร่โดยวิธีใด มีหลักฐานการเผยแพร่อย่างไร ผลเป็นอย่างไร

บทที่ 4 ผลการดำเนินงาน

- 1) เสนอเป็นตาราง ผลการวิเคราะห์ข้อมูล เป็นตอณฯ
- 2) แปลผลจากตารางเป็นการบรรยายตารางไม่มีการแสดงความคิดเห็น

บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ผู้รายงานกล่าวถึง ผลการดำเนินการโดยย่อ ดังนี้

- 1) สรุปจุดประสงค์ของการดำเนินงาน และวิธีดำเนินงาน (รายละเอียดกล่าวไว้ในบทที่ 1-3)
- 2) สรุปผลการดำเนินงานตามจุดประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ ไม่ต้องแสดงเป็นตารางเหมือนบทที่ 4
- 3) อภิปรายผล
- 4) ข้อเสนอแนะ

บรรณานุกรม

โกวิท ประवालพุกษ์. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์สำหรับอนาคต. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
การศาสนา, 2535.

ปิ่น มาลากุล. การปฏิรูปการศึกษา : รายงานของคณะกรรมการวางแผนพื้นฐานเพื่อการศึกษา. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช, 2518.

ศักดิ์รินทร์ สุวรรณโรจน์ และคณะ. เส้นทางความก้าวหน้าของข้าราชการครู : คู่มือการจัดทำ